

BELÇİKA KIZILHAÇ HASTAHANE KÜTÜPHANELERİ

Yazan: Baron C.E. JANSSEN

Belçika Sanatoryum ve Hastaneler
Kütüphaneleri Millî Konseyi Şefi

Belçika Sanatoryum ve Hastahane Kütüphanelerinin Millî Konseyi, memleketin sanatoryum ve hastahanelerinde kütüphaneler kurmak maksadı ile Belçika Kızılhaçı tarafından 1936 da kuruldu. Konsey, ilk hastahane kütüphanesini 1937 yılında Saint- Pierre Üniversitesi hastahanesinde açmıştır. Bugün, bu teşkilâtın Belçika'da faal olarak 57 kütüphanesi bulunmaktadır.

1954 te, 53 sanatoryum ve hastahane kütüphanesi tarafından iare edilen kitapların sayısı 465165 tir. Kütüphanelerin diğer servislerindeki iare mikdarı ise 67.000 civarındadır.

Bu 53 kütüphanenin kitap dağıtım servisinde gönüllü mütehasıs kütüphaneciler bulunmakta ve bunların sayısı 350 yi aşmaktadır. Kütüphanelerde her hafta hastaların isteklerine göre kitaplar dağıtılmaktadır.

Sanatoryum ve Hastahane Kütüphanelerinin Millî Konseyi Merkezi Organizasyonu

Belçika Sanatoryum ve Kütüphaneleri Millî Konseyi'nin Brüksel'de Avenue Louise'de bulunan merkezî sekreterliği, mevcut kütüphanelerin faaliyetini kontrol ve yeni kütüphanelerin organizasyonunu temin etmektedir. Belçika'da bulunan ve sosyal servis ve kütüphane okullarında üç sene okuyan kütüphane mütehasısları bu işle meşguldürler. Hastaların kategorilerine göre kitaplar kataloglanmakta, sınıflandırılmakta ve ciltlenmektedir.

Kitapların raflara yerleştirilmesi ve kataloglanması için Melvil Dewey sistemi kullanılmakta ve eserler raflara müellif adlarına göre sıralanmaktadır. Okuyucuların emrine âmade bulunan daktilo ile yazılmış fişlerden başka, her kütüphanede, bir nüshası merkezî kütüphanede bulunan demirbaş ve iare fişleri mevcuttur. Bu fişler, her kısma ait lüzumlu kitapların muvakkat seçimini sağlarlar.

Belçika Sanatoryum ve Hastahane Kütüphaneleri Millî Konseyi, muhtelif müesseselere iare edilmiş kitapların aylık istatistiklerini yapar. Bir hastahane, bir kütüphanenin iare ettiği kitapların sayısı asgarî yatak sayısının dört mislidir. Hasta başına ise ortalama on kitap isabet etmektedir.

Sanatoryumlar için Merkezî Iare Kütüphanesi

Belçika Sanatoryum ve Hastahane Kütüphaneleri Millî Konseyi, 1951 yılının son aylarında, hastaların ihtimamla bakıldıkları hastahane servisleri ile prevantoryum ve sanatoryumlar için Merkezî Sekreterlik Kütüphanesi'nde yeni bir bölüm tesis etmek üzere faaliyete geçti ve burada bir iare kütüphanesi kurdu. Bu kütüphane kitaplarının yüzde kırk beşi Fransız ve Belçika eserleri ve diğer yabancı dillerde yazılmış, romandan gayri eserlerdir ve sayıları 5.000 kadardır. Kitap arabalarının servisler arasında muntazam bir şekilde vazife görmesi sayesinde, alâkalı kısımlara ait kütüphane servislerinin işleri tamamlanmakta ve yenilenmektedir. 140-160 cilt taşıyabilen arabaların kitap çeşitleri servislerin ihtiyaçlarına göre değişmekte, bu suretle Merkez Kütüphanesi'ne bildirilen çeşitli istekler yerine getirilmektedir.

Hastahaneler için Merkezî Iare Kütüphanesi

Belçika Sanatoryum ve Hastahaneleri Millî Konseyi, bazı kültürlü okuyucuların isteklerine cevap vermek ve hastahane kütüphanelerini, nadiren aranan ve pahalı olan kitapları almaktan korumak için, merkezî sekreterliğinde, özel bir kitaplık kurmuştur. Bu müesseselerde tedavi edilen vereme ve bulaşıcı hastalıklara musap olmıyanlara ödünç olarak verilen kitapların sayısı bir yıl içinde ortalama 4500 dür. Bu kütüphanenin kitapları da, tıpkı sanatoryumlarındaki gibi, okuma heyetinin ölçülerine göre ve roman nevinden gayri eserlerden seçilir. Keza kütüphanenin kitapları, arzu eden hastahane kütüphanelerine gönderilir. Bu suretle uzun müddet yatmaktan canları sıkılan hastalara çeşitli kitaplar iare edilmesi imkânı sağlanmış olur.

Kitapların Dağıtımı, Kitap Dağıtıcıların Yetiştirilmesi

Kitapların dağıtılması işi, bu işi gönüllü olarak yapan kadın elemanların elindedir. Bu gönüllü personelin iyi bir şekilde işbirliği yapmaları en lüzumlu işlerden birisidir. Bu işbirliği olmadan, Belçika

hastahanelerindeki hastaların hizmetlerini düzenlemek mümkün değildir. Yapılan tecrübeler hastahane kütüphanelerinde çalışan kitap dağıtma personelinin hususî bir şekilde yetiştirilmeleri lüzumunu ortaya koymuştur. Kızılhaç, devamlı ve hazırlayıcı kurslar tertip ederek, bu işi sağlamaktadır. Bunlar, tercihan teorik kurslardır ve süreleri 30 saattir. Bu müddet içinde gönüllülere şunlar öğretilir.: Kütüphane tekniği, tasnif, katalog işleri, hastahane kütüphanesi tekniği, hasta psikolojisi, Fransız, Belçika edebiyatından ve diğer yabancı edebiyatlardan kısa bilgiler, kitap ve matbaacılık tarihi, hastahane kütüphanelerine tahsis edilmiş kitapların seçimi işi..

Bu öğretim, muhtelif kütüphanelerde yaptırılan pratik stajlarla tamamlanır.

Kitapların Seçimi ve Okuma Komitesi

Belçika Sanatoryum ve Hastahane Kütüphaneleri Millî Konseyinin vazifesi hastaları eğlendirmek, meşgul etmek, okuma zevklerini arttırmak, onları hususî bir kültür seviyesine eriştirmektir. Hastahane Kütüphanelerini teşkil eden kitapların seçimi, bu bakımdan, hususî bir ehemmiyet taşımaktadır. Malûm olduğu üzere, iaresi yapılmadan önce kitapları (hastaların hastalıkları dikkate alınarak) önceden okumak lâzımdır. Bunun için, eserleri bilen ve onlar üzerinde münakaşa edebilecek olan tecrübeli kitap dağıtıcılardan müteşekkil bir komite teşkil edilmiştir. Her kitap bu komiteye dahil iki kişi tarafından okunur ve hulâsaları ihtiva eden küçük tenkid fişleri hazırlanır. Bu fişler eserin edebî ve moral kıymeti hakkında bir fikri, kitabı okuyanların umumî kanaatlarını, kitapların kısa hulâsalarını, dağıtma zamanı gelince hangi vasıtalarla verilebileceğini işaret eder.

Newark sistemine göre hazırlanmış olan fişlerin yanındaki tenkid fişlerine, okunan kitabın kabul edildiği veya edilmediğine dair bir kayıt konulur. Aynı işaret kitap üzerine de kırmızı kalemle işlenir. Bu suretle, kitap seçiminde bütün eserleri bilmelerine imkân olmıyan yeni ve stajiyer kitap dağıtıcılarının hatâya düşmeleri önlenmiş olur.

Bugüne kadar, Fransız ve Belçika okuyucu komiteleri ekibi, bu suretle aşağı yukarı 9.000 kadar Fransız ve Belçika eserinin tenkid fişini hazırlamıştır.

Her sene sonunda, okuma komitesi tarafından seçilmiş kitapların listeleri hazırlanır. Bu listeler, yeni kitap temin edilmesi işinde faydalanabilmeleri düşüncesiyle, bu işle ilgili kütüphanecilerin emirlerine

verilir. Böylece bir taraftan, okuyucuların hususi arzuları yerine getirilmiş, diğer taraftan da her kütüphanenin günlük çalışma sistemi organize edilmiş olur. Hazırlanmış olan bu listeler, ayrıca, hastalara da gönderilir. Bu suretle onlar da, Kütüphanelerindeki kitapların isimlerini ve mevzularını öğrenmek imkânını bulurlar. Listelerin sonlarında esash bilgiler veren kısa bir izah da bulunur. Bu listeler kliniklere de verilir ve oralarda dağıtıcıların yardımına ihtiyaç duymadan hasta okuyucular kitaplarını kendileri seçerler.

Kitap Sayfalarını Döndüren Âlet

Merkezî sekreterlik tarafından hastahanelere dağıtılan bu hususî aletler, hareket edemiyen hastalara büyük yardımlar sağlamaktadır. Bu âletler, bilhassa, çelik kafesler içinde hareketsiz duran hastaların istifadelerine sunulmaktadır. Bu suretle, ellerini hareket ettiremeyen hastaların herhangi bir kitabı, sayfalarını otomatik olarak çevirmek suretiyle okuyabilmeleri sağlanmaktadır. Âlet, hastanın çenesi veya dirseği ile bir elektrik düğmesine tazyik yapılmak suretiyle çalışmaktadır. Konsey'in kütüphanelere verdiği bu âletlerin, hastaların gerek fizik ve gerekse moral sıhhatlerine müspet bir tesir yaptığı müşahede olunmuştur.

Cilt Atelyesi

Belçika Sanatoryum ve Hastahane Kütüphaneleri Millî Konseyi'nin kütüphanelerinde bütün kitaplar ciltlidir. Kitapların ciltli oluşlarının çeşitli faydaları vardır. Bunlar arasında, muhtelif kategoriden kitapların muhtelif renklerde ciltlenmeleri tarzı da bulunmaktadır.

Ciltler, yeni teşkil olunmuş kütüphane cilt servislerinde, bu işin ustaları tarafından yapılmakta, bu suretle kitaplar mümkün olduğu kadar cazip ve temiz bir manzara arz etmektedir. Millî Konsey'in cilt ve tamir atelyelerinde, bunu sağlamak için, plâstik cilt metodu tatbik edilmektedir. Bir mütehasısın emri altında, bu atelyelerde çalışan yardımcılar, yeni kitapları ciltledikleri gibi eskileri de tamir etmektedirler. Bu suretle 1954 yılı içinde bu atelyelerde 1680 kitap tamir edilmiştir.

Netice

Hastaların istifadelerine sunulan kütüphanelerin buldukları kliniklerde doktorlar, hastahane başhekimleri ve hemşireler, itina ile

seçilen bu kitapların hastaları takviye edici, rahatlatıcı tesirlerinden memnundurlar.

Halk Eğitimi Vekâleti'nin Halk Kütüphaneleri Servisi, Millî Konsey'in bu müspet faaliyetini takdir ederek, 1945 ten beri yıllık tahsisleriyle bu kütüphaneleri takviye etmektedir. Millî Konsey'in büyük temennilerinden birisi, bütün kliniklerin bu kütüphanelere yardımcı olmalarıdır. Bu iş, bugün, sistemli bir şekilde yapılamaktadır. Fakat, kütüphanelerin bir kısım masraflarını üzerlerine alan klinikler seneden seneye artmaktadır.

Hastaların okumalarında mevcut teknik ve psikolojik âmiller her memlekette aynıdır. Ancak organizasyon prensipleri, tatbik usulleri ve kullanıştaki tekâmül dereceleri farklı olabilir. Bunun içindir ki yabancı memleketlerdeki çalışmaları da hesaba katmak lâzımdır.

Belçika Sanatoryum ve Hastahane Kütüphaneleri Millî Konseyi, Milletlerarası Kütüphaneciler Birliği Federasyonunun kongrelerinden başka, hastahane kütüphanelerinin komisyon çalışmalarına da iştirak eder. Hastahane kütüphaneleri, çeşitli memleket delegeleri arasında hastaların istifadesi bakımından kütüphane faaliyetlerini teşkilâtlandırmak için fikir teatisine de zemin hazırlar.

Çeviren:
Macide Özgünay
Millî Kütüphane Uzmanlarından